

Zasady latynizacji pisma koreańskiego

Język koreański zapisywany jest w alfabecie *hangŭl*, który jest podstawową częścią systemu współczesnego pisma koreańskiego obejmującego także w funkcji systemu pomocniczego ideograficzne znaki pisma chińskiego o tzw. graficznej postaci tradycyjnej, tj. nieuproszczonej (*hantcha*), w zdecydowanej większości wspólnej z pismem chińskim używanym współcześnie na Tajwanie. W nazwach własnych pochodzenia obcego, których źródłem jest głównie język angielski, często spotyka się także skrótowce akronimiczne bądź całe wyrazy zapisywane alfabetem łacińskim.

Sinokoreański charakter nazewnictwa ma swoje konsekwencje także w jednej szczególnego typu własności graficznej koreańskiego zapisu w alfabecie *hangŭl*, który w przeciwieństwie do innych alfabetów nie jest pismem linearnym i respektuje w słownictwie sinokoreańskim granice międzymorfemowe odpowiadające segmentacji danej nazwy na ideogramy sinokoreańskie. Tak więc, gdybyśmy mieli oddać graficzną segmentację oficjalnej nazwy Korei Południowej *Taehan Minguk* w nielinearnym zapisie koreańskim 대한민국, odpowiadającym ideograficznemu zapisowi 大韓民國, to musielibyśmy napisać cztery następujące sylabogramy:

	HA	MI	G
TAE			U
	N	N	K

Podział nazw na sylabogramy, czy też z uwagi na ich związek z pismem chińskim quasi-ideogramy, niekiedy próbuje się respektować w transliteracji łacińskiej za pomocą dodatkowych oznaczeń graficznych w postaci dywizu czy też kropki oddzielającej takie grafomorfemy. Z punktu widzenia osób nieznających alfabetu *hangŭl* oznaczenia takie są mało przydatne.

Nie istnieje jeden, powszechnie przyjęty, system transkrypcji łacińskiej języka koreańskiego – do sytuacji takiej przyczynia się z całą pewnością nie tylko brak jakiegokolwiek porozumienia w tej dziedzinie pomiędzy obydwojoma państwami koreańskimi, ale także nieustabilizowana i podlegająca częstym zmianom polityka językowa w Korei Południowej. Upowszechniony w dobie przed igrzyskami olimpijskimi w Seulu (1988) jako oficjalny system transkrypcji McCune’a-Reischauera niedogodny typograficznie z uwagi na konieczność oznaczania dodatkowymi znakami diakrytycznymi niektórych samogłosek i spółgłosek przydechowych, ale jednocześnie bardzo czytelny i stosunkowo przystępnie oddający wymowę koreańską został zarzucony i zastąpiony w roku 2000 nowym zapisem łacińskim wygodniejszym typograficznie (pozbawionym znaków diakrytycznych), ale całkowicie zniekształcającym reguły wymowy koreańskiej. Ma on w założeniu twórców charakter transliteracji, oddaje ściśle zapis literowy w alfabecie *hangŭl*, chociaż w szerokim zakresie posługuje się dwu- bądź trójznakami dla oddania pojedynczych liter alfabetu *hangŭl*. Dla czytelników cudzoziemskich największą przeszkodę stanowi jednak nieuwzględnianie, bądź też, ściśle mówiąc, całkowicie niekonsekwentne uwzględnianie różnicy między dźwięcznymi i bezdźwięcznymi wariantami spółgłosek. Opozycja ta nie ma charakteru fonologicznego, jest jednak powszechnie respektowana przez Koreańczyków i bezdźwięczne warianty spółgłosek występują zawsze na początku i na końcu wyrazów, podczas gdy w tej transkrypcji jedynie końcowe warianty bezdźwięczne są zapisywane literami odpowiadającymi bezdźwięcznym spółgłoskom. W ten sposób upowszechniana jest niepoprawna wymowa nazw koreańskich, takich jak *Pusan* (oddawana w tej transliteracji jako Busan), *Cheju* (jako Jeju), *Taejŏn* (jako Daejeon). Co więcej, w niektórych publikacjach polskich spotykamy całkowicie błędne instrukcje wymowy wyrazów zapisywanych w tej konwencji, należy zatem podkreślić iż znak *j* na początku wyrazu nigdy nie ma wartości polskiej spółgłoski *dz*,

a jest wymawiany jak półmiękkie polskie *cz* takie jak w wyrazie *Chile* (w rzeczywistości zmiękczenie jest tutaj znacznie silniejsze niż w polszczyźnie, chociaż nie jest to miękkość taka jak w spółgłosce *ć* w wyrazie *Ćmielów*). Nawet jako wariant dźwięczny znak ten wymawiany powinien być jako półmiękkka spółgłoska *dź* w wyrazie *Dźibuti* z nieco silniejszym jednak zmiękczeniem.

Dla nazw geograficznych zapisywanych w oryginale pismem koreańskim zalecane są dwa systemy latynizacji – system McCune’a-Reischauera 1939 oraz system południowokoreański z 2000 r. (zmodyfikowany system Ministerstwa Edukacji Korei Południowej). Polska transkrypcja fonetyczna, pomimo że spotykana w niektórych opracowaniach, nie jest zalecana przy latynizacji koreańskich nazw geograficznych.

	system McCune’a- -Reischauer’a	system południowokoreański		system McCune’a- -Reischauer’a	system południowokoreański
ㄱ	k, g ¹ , ng	g, k ²	ㅏ	ya	ya
ㅋ	kk	kk	ㅑ	ae	ae
ㄴ	n, l	n	ㅓ	yae	yae
ㄷ	t, d ¹	d, t ²	ㅕ	ō	eo
ㅌ	tt	tt	ㅛ	yō	yeo
ㄹ	l, r ³ , n	l, r ³	ㅜ	e	e
ㅁ	m	m	ㅠ	ye	ye
ㅂ	p, b ¹ , m	b, p ²	ㅡ	o	o
ㅃ	pp	pp	ㅝ	yo	yo
ㅅ	s	s	ㅜ	wa	wa
ㅆ	ss	ss	ㅟ	wae	wae
ㅇ	ng ⁴	ng ⁴	ㅠ	oe	oe
ㅈ	ch, j ¹	j	ㅢ	u	u
ㅊ	tch	jj	ㅣ	yu	yu
ㅌ	ch’	ch	ㅤ	wō	wo
ㅋ	k’	k	ㅥ	we	we
ㅍ	t’	t	ㅦ	wi	wi
ㅑ	p’	p	ㅧ	ũ	eu
ㅎ	h	h	ㅨ	ũi	ui
ㅓ	a	a	ㅩ	i	i

¹ między samogłoskami

² na końcu sylaby

³ na początku wyrazu i pomiędzy samogłoskami

⁴ na końcu sylaby; na początku sylaby literę tę się pomija

Zapis określników rodzajowych

W licznych koreańskich nazwach geograficznych występuje określnik rodzajowy. Jest on integralną częścią toponimu i w nazwach zapisanych pismem koreańskim nie jest oddzielony od głównej części nazwy. W zapisie zlatynizowanym nie istnieją jedne ogólnie przyjęte zasady zapisu terminów rodzajowych. Najczęściej spotykamy tu trzy różne konwencje zapisu: jako osobny wyraz (pisany wielką literą po głównej nazwie), jeśli termin rodzajowy jest samodzielny wyrazem (np. Kogunsan Kundo); jako przyrostek poprzedzony dywizem (pisany małą literą), jeśli termin rodzajowy nie jest samodzielny wyrazem (np. Pusan-man); jako integralna część wyrazu, w wypadku, gdy pozostała część toponimu (najczęściej jest to pojedynczy morfem) nie występuje jako samodzielna jednostka leksykalna w języku koreańskim (np. Wido).

Uprozczone zasady wymowy koreańskiej (wg latynizacji McCune'a-Reischauer'a):

- *ch* wymawiane jest jak półmiękkie *cz*
- *chi* wymawiane jest jak całkowicie miękkie *ci* (*ć*)
- *j* wymawiane jest jak półmiękkie *dź*
- *ji* wymawiane jest jak całkowicie miękkie *dźi* (*dź*)
- *sh* wymawiane jest jak miękkie *śi* (*ś*)
- *ng* wymawiane jest jak tylnojęzykowe [ŋ], np. w wyrazie *Kongo*
- *ch'* wymawiane jest jak lekko przydechowe i lekko zmiękczone *cz^{ch}*
- *p'* wymawiane jest jak lekko przydechowe *p^{ch}*
- *t'* wymawiane jest jak lekko przydechowe *t^{ch}*
- *k'* wymawiane jest jak lekko przydechowe *k^{ch}*
- *pp* wymawiane jest jak poprzedzone krótkotrwałą blokadą strumienia powietrza i mocno wymówione *p*
- *tt* wymawiane jest jak poprzedzone krótkotrwałą blokadą strumienia powietrza i mocno wymówione *t*
- *kk* wymawiane jest jak poprzedzone krótkotrwałą blokadą strumienia powietrza i mocno wymówione *k*
- *tch* wymawiane jest jak poprzedzone krótkotrwałą blokadą strumienia powietrza i mocno wymówione półmiękkie *cz*
- *ss* wymawiane jest jak poprzedzone krótkotrwałą blokadą strumienia powietrza i mocno wymówione *s*
- *y* wymawiane jest jak *j*
- *w* wymawiane jest jak *ł* w wymowie większości Polaków (*u* niezgłoskotwórcze)
- *o* wymawiane jest jak zaokrąglone wargowo [o] bliskie polskiemu (ale zdecydowanie „wyokrąglonemu”) *u*
- *o* wymawiane jest jak ścieśnione i przesunięte ku środkowi [ɔ]
- *e* wymawiane jest jak wzniesione i bardziej przednie [e]
- *ae* wymawiane jest jak szerokie, nieco przesunięte ku środkowi [ɛ]
- *ũ* wymawiane jest jak polskie cofnięte i napięte *y* (bliższe rosyjskiemu *ы*)

Pozostałe litery mogą być odczytywane podobnie jak w języku polskim. Samogłoska *i* zmiękcza całkowicie poprzedzającą spółgłoskę we wszystkich przypadkach.